

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Úřad vlády České republiky

NÁSTROJE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE PRO OBČANSKOU SPOLEČNOST

ČESKÁ 2030
REPUBLIKA

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Úřad vlády České republiky

Publikace Nástroje udržitelného rozvoje pro občanskou společnost vznikla v rámci projektu Systém dlouhodobých priorit udržitelného rozvoje ve státní správě, reg. č.: CZ.03.4.74/0.0/0.0/15_019/0002185.

Úřad vlády České republiky, Odbor pro udržitelný rozvoj

Autoři: Jan Hněvkovský, Milan Maděra

Redakce: Ondřej Charvát, Michaela Valentová

Grafika: Ondřej Holub

Elektronická verze: www.cr2030.cz

Milé čtenářky, milí čtenáři,

právě jste otevřeli publikaci pojednávající o nástrojích udržitelného rozvoje. Váš zájem o téma udržitelného rozvoje nás nesmírně těší a zavazuje zároveň. K dlouhodobé udržitelnosti České republiky, potažmo celého světa, může dojít, jen pokud se zapojí nejširší spektrum aktérů. Z toho důvodu jsme se při psaní této brožury snažili neustále myslet na čtenáře – potenciální aktéry, kteří mohou přispět k udržitelnému rozvoji. Jakým způsobem publikace vznikala a jak s ní nejlépe pracovat, vám popíšeme v následujících odstavcích.

Při přemýšlení o tom, jakým způsobem pojmem tuto publikaci, pro nás byla klíčová otázka: „Jak čtenářům přiblížit udržitelný rozvoj, aby jej mohli naplňovat v každodenním životě?“ Strategický rámec Česká republika 2030 na základě široké společenské debaty vytyčil směr, kterým se Česká republika musí k dlouhodobé udržitelnosti vydat. Sami jsme se ale přesvědčili, jak je někdy nesnadné představit si konkrétní aktivity, kterými bychom mohli k tomuto směru přispět. I díky tomu jsme se pro vás rozhodli vytvořit brožuru, která na jednom místě shromáždí nástroje (konkrétní aktivity), kterými můžete přispět k udržitelnějšímu fungování společnosti.

Aktéry jsme rozdělili do tří skupin: veřejná správa, soukromý sektor a občanská společnost a jednotlivci. Pro každou skupinu jsme vytvořili unikátní brožuru, jelikož nástroje pro veřejnou správu (nastavení pravidel), jednotlivce (každodenní spotřební rozhodování) a soukromý sektor (podnikatelské aktivity) se mohou výrazně lišit.

Česká republika 2030 definuje šest klíčových oblastí, které se dále dělí na 27 podoblastí. Z nich jsme vybrali ty, u nichž existují proveditelné nástroje, a jejich aplikaci vám popsali. Každá klíčová oblast je pokryta jedním až třemi nástroji.

V současném silně provázaném a velice komplexním světě není vůbec jednoduché určit dopady svých rozhodnutí. Zároveň si plně si uvědomujeme, že měnit systém pravidel nebo zaběhané zvyky vyžaduje značnou energii. Proto berte uvedené nástroje jako paletu možností, ze které si můžete některé vybrat a přispět tak k udržitelnějšímu způsobu života.

Protože jsme vás nechtěli zahltnout dlouhými texty, zvolili jsme formát zhruba jedné stránky pro jeden nástroj. Některé popisy nástrojů jsou více samonosné, u dalších se jedná spíše o představení hlavní myšlenky. U všech nástrojů jsme uvedli odkazy na další zdroje, které vám s aplikací nástroje pomohou.

Za všechny občany České republiky vám děkujeme, že se o udržitelný rozvoj zajímáte, a přejeme vám inspirativní čtení.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Úřad vlády České republiky

Přehled oblastí, ke kterým v brožuře najdete nástroje:

Klíčová oblast 1: Lidé a společnost

Práce

Zdraví

Klíčová oblast 2: Hospodářský model

Hospodaření se zdroji

Infrastruktura

Veřejné finance

Klíčová oblast 3: Odolné ekosystémy

Krajina a ekosystémové služby

Voda v krajině

Péče o půdu

Klíčová oblast 4: Obce a regiony

Suburbanizace

Regionální nerovnosti

Adaptace na změnu klimatu

Klíčová oblast 5: Globální rozvoj

Globální rozvoj

Klíčová oblast 6: Dobré vládnutí

Dlouhodobá efektivita vládnutí

Práce

Čeho chceme v roce 2030 dosáhnout:

Technologický a sociální rozvoj rozšiřují přístup k důstojné práci.

Zajímavost pro Vás:

Věděli jste, že ve firmách, kde působí odbory, je mzdový roční tarif průměrně až o 50 000 Kč vyšší?

Váš nástroj pro udržitelný rozvoj: Účast v odborech

Růst platů a mezd zaměstnanců může pozitivně ovlivnit kolektivní vyjednávání. To ale mohou vést pouze odbory. Jejich prioritou je kromě snahy o vyšší příjmy zaměstnanců také vytváření pracovního prostředí, které nebude ohrožovat zdraví. Zvláště v kontextu vývoje posledních let – rozvolňování pracovních vztahů, nárůst pracovních smluv na dobu určitou a boom atypických forem práce vzniklých nejen procesem digitalizace – roste důležitost kolektivního vyjednávání.

Odborově sdružení pracovníci jsou společně silnější ve vztahu k zaměstnavateli. To ovšem neznamená nějakou nespravedlnost či nepřátelskou agresi vůči vedení firmy. I pro zástupce zaměstnavatelů je výhodné, pokud odbory zastupují významnou část pracovníků. Díky tomu zaměstnanci mluví jedním jasným hlasem, a mohou se s vedením společnosti dohodnout na jasných podmínkách a pravidlech.

Co pro to můžete udělat?

Vstoupit do odborové organizace nebo ji založit, pokud na vašem pracovišti doposud nepůsobí. K založení odborové organizace zpravidla stačí tři zaměstnanci. Členy odborů se mohou stát zaměstnanci všech profesí, ale i živnostníci nebo studenti. Členství může být i tajné, existovat může i anonymní odborová organizace, za kterou vede jednání se zaměstnavatelem nadřízený odborový svaz.

Založení odborové organizace nemůže zaměstnavatel zakázat. Odborová organizace nemusí oznamovat jména členů, jelikož členství v odborech je citlivý osobní údaj. Naopak povinností zaměstnavatele je vytvořit podmínky pro činnost odborových organizací. A tu nemusíte dělat po pracovní době ve svém volném čase. K výkonu činnosti odborového funkcionáře náleží zaměstnanci volno s náhradou mzdy (platu).

Co vám to přinese?

Členové odborů mají nárok na bezplatné právní poradenství, včetně zastupování v oblasti sociálního zabezpečení, v pracovněprávních soudních a občanskoprávních sporech za podmínky, že přímo souvisí s výkonem práce.

Některé odborové svazy mají navíc svůj podpůrný a sociální fond, který například poskytuje podporu při narození dítěte a příspěvky v oblasti zdravotní péče či na obstarání pohřbu stejně jako přímou podporu v případech sociální nouze. Podporuje přímo také stávkující členy během jejich protestu.

Odborové organizace a odborové svazy nabízejí svým členům řadu dalších různých praktických benefitů, jako jsou zvýhodněné pobyty v rekreačních zařízeních, příspěvky na kulturu, péči o zdraví a slevy na různé produkty vyjednané u různých společností.

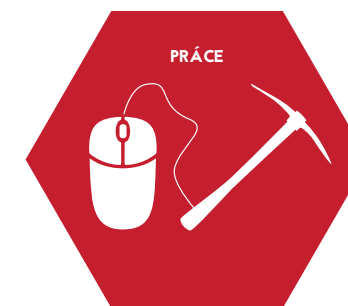
Zdroje, které vám s nástrojem pomohou:

Jak se stát členem odborů a jak založit na vašem pracovišti odborovou organizaci:

<https://www.cmkos.cz/obsah/273/jak-se-stat-clenem-odboru>.

Benefitní portál ČMKOS:

<https://www.odboryplus.cz/p/o-nas>.

Zdraví

Čeho chceme v roce 2030 dosáhnout:

Zdraví všech skupin obyvatel se zlepšuje.

Zajímavost pro Vás:

Věděli jste, že faktory životního a pracovního prostředí ovlivňují zdravotní stav až z 20 % a životní styl dokonce z 50 %?

Váš nástroj pro udržitelný rozvoj: Zdravý životní styl a lepší využívání prevence

Práci tráví lidé významnou část života. Práce se ale v posledních desetiletích změnila tak, že většina z nás vykonává sedavé zaměstnání a duševní práci. Vedle toho život moderního člověka charakterizuje růst stresových situací. To všechno tvoří podhoubí civilizačních chorob. Další negativa přináší užívání návykových látek. Zejména těch legálních, tedy tabákových výrobků a alkoholu.

Nejlepší cestou ke zdravější budoucnosti je proměna životního stylu. To se týká jak stravy, tak nutnosti pohybové aktivity. Obecně totiž platí, že nejlepší je zdravotním problémům předcházet, a to právě zdravějším stylem života.

Co pro to můžete udělat?

Může to znít až banálně, ale důsledným zdravým životním stylem a účinným využíváním možnosti primární i jiné prevence. Ideálně kombinovat pohybovou aktivitu, dostatečný spánek a zdravou výživu a omezit užívání návykových látek.

Dalším krokem je využívání preventivních programů a příspěvků zdravotních pojišťoven – na sportovní aktivity, pomůcky, očkování, léčebné pobyty a mnoho dalšího. Pomoci také může zlepšení zdravotní gramotnosti.

Po svém zaměstnavateli můžete požadovat, aby vytvářel pracovní prostředí, které je ohleduplné k lidskému zdraví. Může se jednat o ergonomické uzpůsobení pracovní místa, snížení hladiny hluku nebo znečištění vzduchu (včetně cigaretového kouře).

Pomoci může také flexibilita práce, díky které dokážete pracovní dobu skloubit s pohybovou aktivitou, ideálně v místě svého zaměstnání. Cestou jsou i zaměstnanecké benefity jako finanční příspěvek nebo přímo bezplatný vstup do některého sportovního zařízení.

Zdroje, které vám s nástrojem pomohou:

Státní zdravotní ústav – podpora zdraví: <http://www.szu.cz/tema/podpora-zdravi>.

Portál zdravotní gramotnosti: <http://zdravotnigramotnost.cz/>.

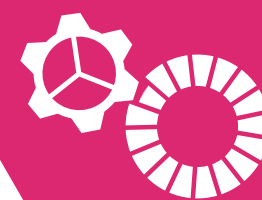
Podpora zdraví u Všeobecné zdravotní pojišťovny: <https://www.vzp.cz/pojistenci/vyhody-a-prispevky>.

Programy prevence Oborové zdravotní pojišťovny: <http://www.ozp.cz/benefity/zdravotne-preventivni-programy>,
<http://www.ozp.cz/benefity/prispevky-na-prevenci>.

Článek o zásadách zdravého životního stylu: <https://www.zdraviafitness.cz/blog/27-zasad-zdraveho-zivotniho-stylu>.

Přehledový článek o zdravém životním stylu: <https://www.vitalia.cz/clanky/co-je-to-zdravy-zivotni-styl/>.

Hospodaření se zdroji

Čeho chceme v roce 2030 dosáhnout:

Přírodní zdroje jsou využívány co nejefektivněji a nejšetrněji tak, aby se minimalizovaly externí náklady, které jejich spotřeba působí.

Zajímavost pro Vás:

Víte, že v topné sezóně v některých oblastech až polovina škodlivých látek v ovzduší pochází z domácího vytápění?

Váš nástroj pro udržitelný rozvoj: Využívání šetrných zdrojů

Surovinové zdroje naší planety jsou omezené. Způsoby využívání různých surovin pro výrobu energie mají výrazně odlišné dopady na životní prostředí. Myslíte, že byste i vy mohli do svého každodenního rozhodování vnést spotřebitelsky šetrnější návyky?

S využíváním zdrojů se pojí zároveň takzvané externality: externí náklady a přínosy. Ty ale cena konečného výrobku zahrnuje pouze částečně. Kvůli tomu určité zdroje využíváme více, nebo naopak méně, než by odpovídalo jejich skutečné společenské hodnotě. Jestliže ve starém kotli pálíte levné uhlí, ušetříte na primárních výdajích, ale nepřímé náklady spojené se zhoršeným ovzduším zaplatí celé vaše okolí. Na závažnost znečištění z lokálního vytápění reagují dotace z evropských fondů, z nichž můžete čerpat tzv. kotlíkové dotace.

Oblastí, ve kterých můžete zlepšovat své návyky, je samozřejmě nespočet. Často jsou k dispozici informace o ekologické náročnosti jednotlivých produktů přímo na obalech. Zvažte tudíž, až si příště půjdete kupovat elektroniku či pouhou žárovku, jestli si vyberete tu nejlevnější variantu, nebo tu šetrnější. Vaše rozhodnutí se neprojeví hned, ale v dlouhodobém horizontu tyto externí náklady zaplatíme všichni.

Zdroje, které Vám s nástrojem pomohou:

Zajímavost jsme čerpali z:

<http://e-expert.maps.arcgis.com/apps/ImpactSummary/index.html?appid=4c414653bbda4643b6e7e68600a9e118>.

Zjistěte si, jakou uhlíkovou stopu zanecháváte: <http://www.hraozemi.cz/uhlikova-stopu.html>.

Nezisková organizace razící koncepci předcházení vzniku obalů: <http://bezobalu.org>.

Jak si pořídit kotlíkovou dotaci: <https://lokalni-topeniste.msk.cz>.

Infrastruktura

Čeho chceme v roce 2030 dosáhnout:

Ekonomické aktivity podporuje stabilní a funkční infrastruktura.

Zajímavost pro Vás:

Víte, že k výrobě elektřiny využíváme stále ekologicky velice náročný energetický mix? Nejvíce elektřiny vzniká spalováním uhlí (50 %) a využitím jaderného paliva (29 %). Z obnovitelných zdrojů energie (OZE) bylo vyrobeno pouze 11 % elektřiny.

Váš nástroj pro udržitelný rozvoj: Decentralizovaná výroba energie

Podíl elektřiny vyrobené z obnovitelných zdrojů tak stále zůstává pod cílem stanoveným Státní energetickou koncepcí. Strmý vzestup podílu OZE se zastavil a v posledních třech letech stagnuje. Měli byste zájem přispět k redukci emisí, zvýšení energetické bezpečnosti státu a získání částečné nezávislosti při výrobě elektřiny? Vyrábějte si elektřinu sami v domácnostech!

Elektřinu můžete vyrábět za pomoci fotovoltaické (slunečné) a větrné energie. Je důležité si uvědomit proměnlivost výroby z obnovitelných zdrojů, stejně jako spotřeby energií. To je důvod, proč potřebujete být napojeni na distribuční elektrizační síť. Ta tradičně vychází z centralizované výroby ve velkých elektrárnách. Nicméně s rozvojem technologií se zvyšuje počet připojených lokálních výrobců elektřiny. Připojení do distribuční sítě nabízejí všichni čeští distributoři elektřiny. Jak na to se dočtete v níže uvedených zdrojích.

Decentralizovaná výroba je zároveň posílením bezpečnosti a přínosem pro místní ekonomiku. Z toho důvodu můžete využít k instalaci fotovoltaických systémů dotace z evropských fondů.

Zapřemýšlejte, jestli zrovna pro vás není přechod na energeticky efektivnější a ekologicky šetrnější výrobu energie tím správným rozhodnutím. Pozitivní motivací může být i finanční úspora u výdajů za elektřinu.

Zdroje, které Vám s nástrojem pomohou:

Zajímavost jsme čerpali z: [https://www.mzp.cz/C1257458002FoDC7/cz/news_171130_ZOZP/\\$FILE/ZOZP_2016.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002FoDC7/cz/news_171130_ZOZP/$FILE/ZOZP_2016.pdf).

Vše o dotacích na snížení energetické náročnosti Česka: <http://www.novazelenausporam.cz/>.

Jak se připojit do distribuční sítě E.ON:

<https://www.eon-distribuce.cz/dokumenty-ke-stazeni/elektrina-2/pripojeni-k-distribucni-soustave>.

Jak se připojit do distribuční sítě ČEZ: <http://www.cezdistribuce.cz/cs/pro-zakazniky/formulare/pro-odberatele.html>.

Jak se připojit do distribuční sítě PRE: <https://www.predistribuce.cz/cs/potrebuji-zaridit/zakaznici/pripojeni-k-distribucni-soustave/>.

Veřejné finance

Čeho chceme v roce 2030 dosáhnout:

Stabilní veřejné finance podporují hospodářský růst.

Zajímavost pro Vás:

Víte, že každý jedenáctý Čech je v exekuci? Nejhorší situace je v okrese Ústí nad Labem, kde je to dokonce každý pátý občan. Alarmující je i fakt, že člověk v exekuci čelí průměrně více než pěti exekucím!

Váš nástroj pro udržitelný rozvoj: Uvážlivé spravování rodinných financí

Státní rozpočet je v České republice v posledních letech v dobrém stavu. Finanční kondice státu ale není dána jen státním rozpočtem. Stejně významný dopad na ni mají i finance domácností. Vysoký počet lidí v exekuci je indikátorem, který poukazuje na závažnost problému. Spravování rodinných financí není v dnešním složitém světě vůbec jednoduché. Cítili jste se i vy někdy ztraceni ve finančních rozhodnutích?

Výzkum v oblasti behaviorální ekonomie ukazuje, že lidský mozek není dobře uzpůsoben na složité finanční operace. Většina z nás se nechává v každodenních finančních otázkách řídit svým autopilotem, který ale může volit dlouhodobě velice nevýhodné cesty.

Jak tomu čelit? Vytvořte si vlastní rozpočet. Česká národní banka vytvořila internetové stránky (penizenauteku.cz), které vám pomohou nastavit si vlastní rozpočet a získat mnohem lepší přehled a kontrolu nad každodenními výdaji. Alternativně si můžete vybrat z široké palety mobilních aplikací, které vám umožní jednoduché zaznamenávání svých výdajů.

Ještě těžší než orientace v každodenních výdajích je správně vybrané pojištění, plánování vlastního bydlení či nákup auta. Před tím, než podobné rozhodnutí uděláte, prostudujte si tipy, které Česká národní banka prezentuje na výše zmíněných stránkách. Výhodou rad od České národní banky je i to, že jejím zájmem je dobrá kondice financí českých rodin, nikoliv zisk.

Nevědět si rady s financemi není v dnešním světě žádná ostuda. Čas investovaný do poučení vám může dlouhodobě výrazně zlepšit kvalitu života.

Zdroje, které Vám s nástrojem pomohou:

Zajímavost jsme čerpali z: <http://mapaexekuci.cz/index.php/mapa-2/>.

Jak na rodinné finance: <https://www.penizenauteku.cz/>.

Co dělat, když už se do problémů s dluhy dostanete: <http://mapaexekuci.cz/index.php/protidluhova-podpora/pro-verejnost/>.

Krajina a ekosystémové služby

Čeho chceme v roce 2030 dosáhnout:

Krajina České republiky je chápána jako komplexní ekosystém, který poskytuje vhodný rámec pro rozvoj lidské společnosti.

Zajímavost pro Vás:

Víte, že přes kontinuální nárůst v posledních letech tvořil podíl biopotravin a bionápojů v ČR v roce 2015 jen 0,81 % celkové spotřeby nápojů a potravin?

Váš nástroj pro udržitelný rozvoj: Nákup bio, lokálních a sezónních potravin

Zažíváte každodenní dilema při rozhodování o tom, jaké potraviny kupovat? Probíhá u Vás vnitřní souboj mezi nižší cenou obyčejných potravin a vyšší kvalitou biopotravin? Rozhodnutí je samozřejmě jen na Vás. Jak byste se ale rozhodovali, kdybyste měli kompletní informace o tom, jaké dopady mají Vaše každodenní rozhodnutí na celou planetu?

Ekologické zemědělství je alternativou konvenčního masového zemědělství. Je založeno na zdravém biologickém koloběhu, při němž zdravá půda plodí zdravé rostliny a pomáhá výživě zdravých zvířat. Díky tomu vznikají zdravé potraviny, které pomáhají lepšímu zdraví lidí a nepoškozené krajině. V ČR je ekologické zemědělství na vzestupu. Ekologičtí zemědělci hospodaří již na 12 % celkové výměry zemědělské půdy.

Volbou lokálních biopotravin nejen podpoříte české zemědělce, ale zároveň snížíte ekologické dopady vzniklé dovozem potravin přes půl zeměkoule. S tím souvisí i výběr sezónních potravin: Například nákup jahod v zimních měsících sebou nese nevyhnutelné ekologické náklady na dovoz. Nehledě na to, že chuť sezónních potravin je nesrovnatelná.

Každodenní nákup potravin s omezeným rozpočtem není jednoduchý. Vaše nákupy potravin však rozhodují o naší krajině více, než se na první pohled zdá.

Zdroje, které Vám s nástrojem pomohou:

Zajímavost jsme čerpali z: http://eagri.cz/public/web/file/536628/Zprava_o_trhu_s_biopotravinami_v_CR_v_roce_2015.pdf.

Mapa ekologických zemědělců ve Vašem okolí: <https://www.kamprobio.cz/>.

Produkty z Vašeho regionu: <http://www.regionalni-znacky.cz/>.

Fascinující příběh o cestě banánu z pralesa až k Vám: <http://www.storyofbanana.com/cs#intro>.

Jakou uhlíkovou stopu zanechává dovoz jídla do Vašeho obchodu: <http://www.hnutiduha.cz/temata/uhlikova-kalkulacka-o>.

Voda v krajině

Čeho chceme v roce 2030 dosáhnout:

Krajina je adaptována na změnu klimatu a její struktura napomáhá zadržování vody.

Zajímavost pro Vás:

Víte, že v roce 2016 se v domácnostech na jednoho člověka spotřebovalo průměrně 88 litrů vody denně?

Váš nástroj pro udržitelný rozvoj: Šetřit vodou

Nedostatek vody se v některých částech světa stává každodenní realitou. A týká se i České republiky. Zejména některé oblasti ČR trpí suchem spojeným se proměnami v distribuci srážek vyvolanými změnou klimatu a nižší schopností naší krajiny vodu zadržet. Ke zmírnění tohoto fenoménu je potřeba výrazných krajinných opatření, která by pomohla navrátit krajině původní schopnost vodu zadržovat.

Přesto každý z nás může správnými návyky přispět k nižší spotřebě vody. Prvním důležitým krokem je vůbec si uvědomit, že voda je vzácná surovina, která dává život všem organismům na světě, a měli bychom se k ní podle toho chovat.

Některá opatření, jak šetřit vodou, jsou známá. Například sprchováním spotřebujete výrazně méně vody než napouštěním vany. Stejně dobrou službu udělají perlátory namontované na všechny kohoutky v domácnosti. Jiné postupy již tak známé nejsou, a přesto mají až závažnější dopad na spotřebu vody. Zejména důležité je včas reagovat na jakékoli úniky vody – kapající kohoutek či protékající splachovač na WC vedou ke ztrátám až stovky litrů denně. To již můžete výrazně pocítit při placení vodného a stočného. V posledních letech se také na trhu rozšiřuje počet chytrých vodoměrů, které zlepšují Vaši kontrolu nad spotřebou vody, zmenšují ztráty vody a rychle reagují na případnou havárii.

Zdroje, které Vám s nástrojem pomohou:

Zajímavost jsme čerpali z: [https://www.mzp.cz/C1257458002FoDC7/cz/news_171130_ZOZP/\\$FILE/ZOZP_2016.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002FoDC7/cz/news_171130_ZOZP/$FILE/ZOZP_2016.pdf).

Interaktivní mapa sucha v ČR pro zemědělce i pro lidi: <http://www.intersucho.cz>.

Tipy, jak můžete šetřit vodou v každodenním životě: <http://www.pvk.cz/vse-o-vode/pitna-voda/spotreba-vody/jak-a-proc-setrit-vodou/>.

Tipy, jak můžete šetřit vodou v každodenním životě: <http://www.vodavdome.cz/40-1-drobnost-jak-doma-setrit-vodu/>.

Péče o půdu

Čeho chceme v roce 2030 dosáhnout:

Půdy jsou chráněny před degradací a potenciál krajiny je v maximální možné míře využíván k zachycování a ukládání uhlíku.

Zajímavost pro Vás:

Víte, že obsah bioodpadu, který by mohl být přeměněn na kompost, tvoří až 40 % zbytkového komunálního odpadu?

Váš nástroj pro udržitelný rozvoj: Recyklace bioodpadu – kompostování

Kvalita půdy je klíčová pro zdraví celé krajiny. Skrze kvalitu potravin přímo ovlivňuje i zdraví lidí. Neméně důležitou roli hraje půda i v zadržování vody, suroviny, jejíž úbytek se projevuje již i v některých částech ČR. Chtěli byste zabránit degradaci půdy a zároveň výrazně zlepšit situaci v odpadovém hospodářství? Recyklujte bioodpad.

Do směsného komunálního odpadu vyhazujeme obrovské množství bioodpadu. To přináší náklady na svoz, skládkování či spalování. Místo toho můžeme tento na živiny bohatý přírodní materiál přetvořit na kompost.

Důležité je si uvědomit, že biologický odpad do směsného komunálního odpadu nepatří. Stejně jako jsme se naučili třídít plast, papíry a sklo, musíme pochopit, že kompostování má pozitivní dopady na životní prostředí, protože navrácí potřebné živiny do půdy a snižuje náklady spojené s odstraňováním směsného odpadu.

Recyklovat bioodpad můžete i vy. Jestliže disponujete prostory, tak je nejlepším řešením zřídit si vlastní kompost na zahradě či ve vnitrobloku. Jestliže tuto možnost nemáte, tak se můžete zapojit do komunitního kompostování či si objednat obecní svoz bioodpadu.

I když recyklaci bioodpadu vyžaduje odpadový zákon, stále platí, že čím více firem a jednotlivců bude svoz bioodpadu vyžadovat, tím rychleji poroste množství komunálního odpadu, který se bude kompostovat.

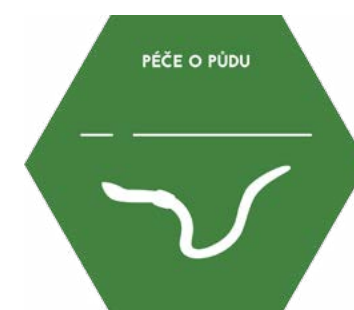
Zdroje, které Vám s nástrojem pomohou:

Zajímavost jsme čerpali z: <https://biom.cz/cz/odborne-clanky/nakladani-s-biologicky-rozlozitelnymi-odpady>.

Vše o kompostování: <http://www.kompostuj.cz/>.

Jak si zařídit svoz bioodpadu na příkladu Prahy:

<http://www.psas.cz/index.cfm/sluzby-firmam/odpady/svoz-bioodpadu/uzavreni-smlouvy-online/>.

(Sub)urbanizace

Čeho chceme v roce 2030 dosáhnout:

V ČR je zajištěn kvalitní urbánní rozvoj a veřejné služby jsou dostupné pro všechny obyvatele.

Zajímavost pro Vás:

Víte, že občan obce má ze zákona právo navrhnout pořízení územního plánu a později se aktivně zapojit do jeho připomínkování ve veřejném projednání?

Váš nástroj pro udržitelný rozvoj: Aktivní participace a využívání územních a strategických dokumentů obce

Přemýšlíte o rozvoji své obce? Chtěli byste, aby nedocházelo k dalšímu zastavování zemědělské půdy, ale raději k lepšímu využití současné zástavby? Chcete, aby výstavba ve vaší obci probíhala smysluplně a koncepčně? Myslíte si, že rozvoj obce by měl probíhat kontinuálně bez ohledu na čtyřletý volební cyklus? Zjistěte si, jestli má Vaše obec vytvořený územní plán.

Může se stát, že zjistíte, že vaše obec nemá územní plán. Zkuste zastupitelstvu navrhnout jeho vytvoření. Bude-li zastupitelstvo k Vaším návrhům odmítavé a nepodá přitom rozumné vysvětlení, můžete se ohradit, že máte ze Zákona o územním plánování a stavebním řádu právo podat návrh na pořízení územního plánu. Jako zdroj financování navrhnete dotační titul Ministerstva pro místní rozvoj zaměřený na pořízení územního plánu. Díky němu může vaše obec získat na přípravu územního plánu až 400 000 Kč. Nezapomeňte se později zapojit i do veřejného projednání územního plánu.

Většina obcí vytvořený územní plán již má a vy jako občan obce či majitel nemovitosti na území obce máte právo se s územním plánem seznámit. Můžete zjistit zajímavé informace o budoucnosti vaší lokality. Případně se zapojit do aktualizace územního plánu.

Územní plán pojednává především o udržitelném rozvoji vaší obce. Jestliže vás zajímá také dlouhodobé socioekonomické směřování obce, zjistěte si, jestli má vaše obec vypracovaný strategický plán. Pokud ne, tak doporučte zastupitelstvu, aby za jeho pomoci vytyčilo dlouhodobé směřování obce. Aktivně se zapojte i do jeho tvorby tím, že poskytnete své podněty a přání. Optimální situací je, když se oba plány navzájem podporují.

Zdroje, které Vám s nástrojem pomohou:

Zajímavost jsme čerpali a pravidla o územním plánu se dozvíte ze zákona: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-183>.

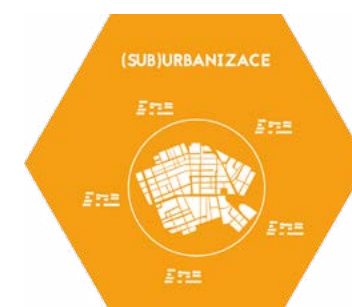
Portál územního plánování nabízející metodiky, rady a tipy: <http://portal.uur.cz/>.

Kde získat peníze na vypracování územního plánu:

[http://www.mmr.cz/cs/Uzemni-a-bytova-politika/Uzemni-planovani-a-stavebni-rad/Narodni-program-Podpora-uzemne-planovacich-cinnosti-obci-\(1\)/](http://www.mmr.cz/cs/Uzemni-a-bytova-politika/Uzemni-planovani-a-stavebni-rad/Narodni-program-Podpora-uzemne-planovacich-cinnosti-obci-(1)/).

Seznam podaných žádostí, abyste měli lepší přehled o finanční náročnosti vypracování územního plánu:

http://www.mmr.cz/getmedia/f9641846-be61-4aa5-9b08-66dcco6ca936/seznam-podanych_1.pdf?ext=.pdf.

Regionální nerovnosti

Čeho chceme v roce 2030 dosáhnout:

V kvalitě života v České republice nejsou výrazné regionální rozdíly.

Zajímavost pro Vás:

Víte, že četnost a kvalita vztahů, které máte, ovlivňují Váš fyzický i psychický stav?

Váš nástroj pro udržitelný rozvoj: Aktivní zapojení do společenského života ve Vaší obci

Lidé jsou od přírody společenská stvoření. Proto je pro nás četnost a kvalita vztahů s ostatními lidmi z hlediska kvality života klíčová. Šíře poskytovaných služeb a společenského vyžití je v menších obcích zákonitě nižší. Máte pocit, že i vaší obci by prospělo více společenských aktivit? Může být nedostatečné společenské vyžití jednou z příčin odlivu lidí v produktivním věku? Baví vás něco, co si myslíte, že by mohlo bavit i ostatní? Zapojte se do existujících spolků a sdružení. Neexistuje ve vašem okolí podobný spolek? Tak se ho pokuste vytvořit.

Fantazie nezná mezí a možná budete překvapeni, kolik lidí se pro společný zájem nadchne. Existující spolky úspěšně spojují lidi v rozmanitých oblastech od country tanců, přes ochotnické divadlo, všemožné sportovní aktivity až po turistické kroužky.

Vaše aktivity nemusíte nijak formalizovat. I zdánlivě nepatrná aktivita může mít velký dopad na sounáležitost, důvěru a kvalitu života ve vaší obci. To by si měla uvědomovat i samospráva vaší obce. Proto se nebojte s nimi spojit a probrat, jak by vám ve vašem snažení mohli být nápomocni. Komunitní cítění můžete podpořit i jednorázovou aktivitou, která bude pro všechny prospěšná. Zapojte se např. do projektu Uklidme Česko. Buďte aktivní a nebojte se své nápady realizovat, váš entuziasmus určitě nadchne i vaše okolí.

Zdroje, které Vám s nástrojem pomohou:

Zajímavost jsme čerpali z: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3150158/>.

Vše o iniciativě Uklidme Česko: <http://www.uklidmecesko.cz/>.

Adaptace na změnu klimatu

Čeho chceme v roce 2030 dosáhnout:

Města a obce omezila emise skleníkových plynů a adaptovala se na negativní dopady změny klimatu.

Zajímavost pro Vás:

Víte, že většina cest autem v evropských městech je kratší než šest kilometrů? Tedy vzdálenost, kterou lze bezproblémově ujet na kole.

Váš nástroj pro udržitelný rozvoj: Jízda do práce na kole

Nechcete trávit čas v kolonách, vadí vám každodenní problémy s parkováním či znečištěné ovzduší ve Vašem městě? Chtěli byste mít lepší fyzickou kondici, ušetřit čas, peníze a naši planetu? Jezděte do práce na kole.

Přestože je rekreační cyklistika v ČR na vzestupu, potenciál kola jako každodenního dopravního prostředku ještě není zdaleka vyčerpán. Praha při srovnání velkých evropských měst výrazně zaostává. Zatímco v Kodani či Amsterdamu jezdí na kole do práce třetina lidí, v Praze se odhady pohybují mezi 1–2 %. Přitom potenciál cyklistické dopravy je až pětikrát vyšší. A co nejvíce brání většímu využívání kol? Zejména stres z jízdy v provozu. Pozitivní vliv na cyklistickou dopravu můžete mít i vy, protože čím více lidí bude jezdit na kole, tím více to bude téma pro veřejnou správu a cyklistická infrastruktura se bude zlepšovat.

Nemáte kolo nebo se bojíte jezdit na vlastním kole do práce? Pak si můžete kolo na každodenní ježdění půjčovat. Myšlenka sdílení kol, tzv. bikesharingu, se v ČR dostává do čím dále více měst.

Chtěli byste jezdit na kole, ale nemůžete se k tomu přinutit? Zapojte se do soutěže Do práce na kole. Získáte návyk jezdit na kole, najdete nový zájem s kolegy z práce a ještě budete moct soutěžit s lidmi z celé ČR.

Zdroje, které Vám s nástrojem pomohou:

Zajímavost jsme čerpali z: <http://www.eesc.europa.eu/glossaries/glossary/european-cycling-lexicon/page/some-cycling-statistics>.

O potenciálu cyklistické dopravy v Praze si více přečtete: <https://prahounakole.cz/2014/08/potencial-cyklodopravy-v-praze/>.

Jak na bikesharing: <https://www.rekola.cz/>.

Chcete se přihlásit do soutěže Do práce na kole: <https://www.dopracenakole.cz/>.

Globální rozvoj

Čeho chceme v roce 2030 dosáhnout:

Česká republika aktivně podporuje udržitelný rozvoj na globální úrovni.

Zajímavost pro Vás:

Víte, že ČR v roce 2016 vydala na zahraniční rozvojovou pomoc jen 0,14 % hrubého národního důchodu (6,4 miliardy korun)? Přitom se zavázala k příspěvku nejméně 0,33 % hrubého národního důchodu.

Váš nástroj pro udržitelný rozvoj: Efektivní rozvojová spolupráce

Provozujete neziskovou organizaci zapojenou do rozvojové spolupráce? Chcete, aby vaše organizace měla větší pozitivní dopad a přispěla k dlouhodobě udržitelnému rozvoji? Řiďte se principy efektivní rozvojové spolupráce.

Nemusíte je znovu vymýšlet, to už udělala organizace The Global Partnership for Effective Development Co-operation. Principy převzala i ČR do své Strategie zahraniční rozvojové spolupráce. Principy vedoucí k větší efektivitě rozvojové spolupráce jsou: místní vlastnictví rozvoje, zahrnutí místních partnerů do rozhodování o oblastech rozvoje, orientace na výsledky, transparentnost a společná zodpovědnost za výsledky. Jinými slovy, místní lidé musí mít pocit, že oni rozhodují o své budoucnosti. Zapojte je proto do celého procesu od definování potřeb až po vyhodnocení dopadů. Abyste znali a mohli prokázat dopady své práce, nezapomínejte na kvalitní monitoring a evaluaci vašeho projektu. Upřímný, transparentní a vizuálně zajímavý reporting dosažených výsledků je neméně důležitý, třeba při obhajobě vašich řešení a komunikaci s donory.

Zdroje, které Vám s nástrojem pomohou:

Zajímavost jsme čerpali a zároveň informace o zapojení ČR do rozvojové pomoci: <http://www.oecd.org/dac/czechrepublic.htm>.

Principy efektivní rozvojové spolupráce: <http://effectivecooperation.org/about/principles/>.

Materiály shrnující existující stav v rozvojové spolupráci: <http://effectivecooperation.org/blogs-news-resources/resource-library/>.

Jak na monitoring a evaluaci: <http://www.betterevaluation.org/en>.

Dlouhodobá efektivita vládnutí

Čeho chceme v roce 2030 dosáhnout:

Veřejná politika je tvořena na základě evidence a kvalita vládnutí z hlediska příjemců politik se zvýšila.

Zajímavost pro Vás:

Víte, že vydání petice není omezeno počtem nutných hlasů? Pro vyhlášení místního referenda je potřeba v rozmezí od 6 % obyvatel u obcí nad 200 000 obyvatel až po 30 % hlasů u obcí do 3 000 obyvatel.

Váš nástroj pro udržitelný rozvoj: Aktivní participace ve veřejném prostoru

Existuje ve veřejném prostoru nějaká konkrétní oblast, která vás trápí a zhoršuje vám kvalitu života? Aktivně se podílejte na jejím zlepšení. Občanská nespokojenost často vyvěrá z obecných celostátních problémů, jejichž řešení vyžaduje náročný a dlouhodobý proces. Ke zlepšení kvality každodenního života však mohou mnohem více přispět lokální aktivity. Zkuste proto svoji energii nasměřovat primárně na ně.

Role občanské společnosti nekončí vyjádřením preferencí ve volbách. Důležitým prvkem je i kontinuální poskytování podnětů a následné zpětné vazby veřejné správě. Veřejná správa je tu v první řadě od toho, aby poskytovala veřejné služby a sloužila občanům. Z této perspektivy vycházejte při komunikaci s úřady. Nutnost větší participace občanů si začíná uvědomovat čím dál více obcí. To ruku v ruce s technologickým rozvojem přináší daleko jednodušší možnost komunikace s úřady. Není výjimkou, že města komunikují o svých aktivitách přes sociální sítě – využijte toho.

Při poskytování podnětů se pokuste zůstat objektivní a konstruktivní. Negativistický popis toho, jak nic ve vašem okolí nefunguje, nepůsobí důvěryhodně. Důležité je být trpělivý. Jeden email nemusí být dostatečným stimulem, aby se problémem někdo začal zabývat. Nenechte se proto lehce odbýt. Služba, s níž nejste spokojeni, pravděpodobně nevyhovuje i dalším lidem, proto zkuste z iniciativy udělat komunitní záležitost a tím zvýšit tlak na její vyřešení.

Existuje spousta příkladů, kdy dobře míněná snaha občanské společnosti nakonec vedla k vyřešení i dlouhou dobu opomíjeného problému. Zůstaňte proto aktivní!

Zdroje, které Vám s nástrojem pomohou:

Zajímavost jsme čerpali z: <http://www.mvcr.cz/clanek/obcanske-aktivity-118893.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>.

Portál, kde můžete vyvěsit petici: <https://e-petice.cz/petitions/home>.

Příklad upozornění na dlouhou dobu opomíjený problém exekucí: <http://mapaexekuci.cz/index.php/mapa-2/>.

Příklad upozornění na problém nečestných taxikářů v Praze: <https://www.stream.cz/praha-vs-prachy/10005429-taxi-vs-janek>.

Příklad zmapování problému veřejných zakázek: <https://zindex.cz/>.

